כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מח.

מתני' הרי זו אסורה. עד שיבטלנה העובד כוכבים: **גידעו.** עובד כוכבים או ישראל לעבודת כוכבים לצורך עבודת כוכבים הגידולין שיגדלו בו מעתה והוא כבר היה נטוע כשבא ישראל ליהנות ממנו: **נוטל מה שהחליף.** ושורפו כדין אשרה ועיקרו מותר בהנאה:

גמ' והוא שהבריך (ג) בגופו. מאותה הברכה והרכבה היו מליפותיו דה"ל הכי גידולין הנטועין מתחלה לכך לפי לאו הכי אפילו חידוש לא מיתסר: **גידעו סגן.** משום מעשה פורתא שינוי בעלמא להיכירא מיתסר: **לענין ביטולא איתמר.** ולא לענין מתלת איסור לומר שאם לא הבריך בגופו לא יהא צריך ביטול אלא לביטול קאי דמי מבטל ליה ישראל סגי בהכי אע"ג דנעשה מעשה בגופו של אילן: **אמר לך שמואל.** תלמודא מהדר הכי מני שמואל לתרוצי: **הא מני רבנן היא.** דפליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה ואמרי אילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר הלכך גידעו ופיסלו הוא(ד) נטוע ממתלה לכך דמשום גידוע מחליף טפי ומיתסרא אבל לא גידעו לא: **מתקיף לה רב אשי.** מאי דוחקיך לאוקמא לשמואל אליבא דתנאי: **ממאי דרבנן ור' יוסי בחוספתא פליגי.** לרבנן שריא ושמואל תנאי היא: **דלמא תוספתא דברי הכל אסור.** בהשתמוטה ושמואל דברי הכל היא: **ובעיקר אילן פליגי דרבי יוסי סבר.** עיקר אילן אסור אפי' היכא דלא נטעו מתחלה לכך: **דכתיב ואשריהם תשרפון.** אשריהם תרי משמע חד לנטוע מתחלה לכך וחד לנטוע ולבסוף עבדו: **ורבנן סברי.** אילן שלא מיטע לכך שרי דכתיב ואשריהם תגדעון משמע יש אשרה שאין עיקרה אסורה אלא גידועה והעיקר תשאר בארץ לגורך. ואי משום ואשריהם תשרפון דמשמע כל האילן נטוע מתחלה לכך קאמר והאי לשון ריבוי דקרא אכל אשרות שבארצכם הנטועות מתחלה לכך קאי: **וכי תימא הא לא קרינן.** בשמעתא דלעיל הכי הכא אוקימנא דרבי יוסי ליף טעמא לאילן שנטעו ולבסוף עבדו מואשריהם תגדעון אלמא מודה הוא דעיקרו מותר ובתוספתא פליגי: **איפוך.** תרוצא דרבנן לרבי יוסי ודרבי יוסי לרבנן דהא לא בהדיא שמעינן ליה לרבי יוסי דליף טעמא מואשריהם תגדעון בהא רבי יוסי ואשריהם תשרפון אם נסב ליה תלמודא למילתיה ואגן הוא דקשיא לן האי מיבעיא ליה לשנטעו מתחלה לכך ואוקימנא לטעמיה מואשריהם תגדעון הלכך אפיך תרוצא דרבי יוסי דתרצת ואימא רבי יוסי מואשריהם תשרפון בהא דמשמע לשון ריבוי דקרא ליה תרוייהו ורבנן ילפי היתירא מואשריהם תגדעון ור' יוסי ההוא מיבעיא ליה לגידולי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש אבל ישראל ורבנן נפקא להו מאבד תאבדון (דברים יב) וכן כולה תלמודא: **אם כן.** דתוספתא דברי הכל אסור: **גידעו.** דמתני' דמשמע דכי לא גידעו שרי מאן קתני לה: ה"ג **אי רבנן ל"ל גידעו ופיסלו בלא גידעו ופיסלו נמי הא אמרינן תוספתא אסור אי רבי יוסי עיקר אילן נמי אסור.** ומתני' תני מה שהחליף ותו לא הלכך על כרחך דשמואל תנאי: **ואיבעיא אימא רבנן הכל:** **ואיבעיא אימא רבי יוסי.** ודקשיא לן האמר עיקר אילן אסור ומתניתין קתני מה שהחליף ותו לא לא קשיא כי קאמר ר' יוסי עיקר אילן אסור בסתמא כו': **עיקרו נמי ליפסר.** הואיל ועשה מעשה בגופו קמ"ל: **מתני' איזו היא אשרה כו'.** בגמרא פריך והא אמן ג' אשרות תנן: **כל שעובדין אותה.** את האילן עצמו אבל אם עובדין את עבודת כוכבים שבתוכו האילן מותר: **גמ'** והא אמן ג' **סן תנן.** ל"ל למיהדר ומיבעי איזו היא ועוד התם תני תנא והכא תני חדא: **שאים דברי הכל.** שהרי אילן עצמו עבודת כוכבים: **איזוהי אשרה סתם.** לאו אתיריגא דמתני' קאי אלא מילתא בלחי נפשה קאמר תלמודא דפליגי בה אמוראי איזו היא אשרה סתם אילן אלא הוברר לנו שהיא אשרה בלחוד סימן ניכר אם היא אשרה אם לאו: **ואין טועמין מפירותיה.** ולחי פליגי לה: **בי נגרפי.** שם עבודת כוכבים שלהם: מתני'

מתני' שלש אשרות הן [א]אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה [ב]גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף [ג]העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ'** אמרי דבי ר' ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאגן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר [ד]דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ"ל אמר שמואל [ה]המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר [ו]אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב [ז]ואשריהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב [ז]ואשירהם תגדעון [ח]איזהו אילן שגידועו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה כי קאמר רבי יוסי בר יהודה בלא גידעו ופיסלו עיקר אילן אסור בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי אדעתיה דבתוספת ניחא ליה בעיקר אילן לא ניחא ליה איבעית אימא רבנן גידעו ופיסלו איצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דעבד ליה מעשה בגופיה עיקר אילן נמי ליתסר קמשמע לן: **מתני'** איזו אשרה כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר [ט]כל שעובדין אותה ומעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו גל אמר להן ר"ש בדקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל ולצורה הן עובדין נתיר [י] להן את האילן: **גמ'** איזהו אשרה והא אנן שלש אשרות תנן ה"ק שתים [כ] לדברי הכל ואחת מחלוקת דר"ש ורבנן איזו היא אשרה שנחלקו בה ר"ש וחכמים כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר כל שעובדים אותה [כא]איזו היא אשרה סתם אמר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בי שיכרא ושתי ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא [כב]הלכתא כשמואל:

מתני'

גדעו ופסלו אין לא גדעו ופסלו לא. תימה הא דלא משני גדעו ופסלו אע"פ שלא השתמוה השתמוה אע"פ שלא גדעו כדמשני לעיל (דף מז:) גבי בית [*]ואין לפרש משום דשמואל לית ליה הך שנויא משום דקא פליג עליה דרב ואמר דבית הוי כממחוכר ולעיל נמי ליכא למימר לשמואל כנה אע"פ שלא השתמוה כו' דנפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז:) מסיק לשמואל הכא במאי עסקינן בקבר בנין וחשיב ליה תלוש והתם מדמי קבר לעבודת כוכבים וי"ל היינו טעמא דלא משני ליה (ד) הכי דלעיל דולחי יש חילוק בין אילן לבית דאילן שהוא מושרש בקרקע בטלה תפיסתו כדפרישית לעיל הלכך גידוע ופיסול בלא השתמוה ולחי לא היה מועיל כלום אפילו למ"ד עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד היינו כדבר תלוש דכתיב פסילי אלהיהם כיון שפסלו נעשה לו אלוה אבל זה שהוא מחובר ואין דעתו שיהיה עבודת כוכבים רק מה שיחליף אין נאסרו בלא השתמוה [*]והכי נמי מצינו דחשבינן ליה (ה) לחלוש גבי הא דאמר (חולין דף טז.) בשביל שיודח הכותל הכי זה בכי יותן ואילן דכר הנשרש בקרקע חשבינן למחובר דאי לא תימא הכי לא מצינו שום זרע בלא הכשר וגרלה דלא דמי להתם הפירות מיהא תלושין ואע"ג דהכותל מחובר מתכשרי אבל פירות שבאילן הכל מחובר וקל להבין והא דלא משני ליה גדעו ופסלו איצטריכא ליה כדמשני במקבת דשיגיא לחיקא הוא וימא ליה (ו) לאוקמי מתניתין כרבנן ושמואל כר' יוסי בר יהודה:

לא

עין משפט
נר מצוה

עז א ב ג ד מיי' פ"ח מה"מ עבודת כוכבים הלכה ג ד סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמה סעיף ו:
עח ה מיי' שם הלי ג טוש"ע שם סעי' ח:
עט ו מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ו:
פ ז מיי' שם וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קמג סעיף יב:

רבינו חננאל

מתני' שלש אשרות הן. אילן שנטעו מתחלה לשום עבודת כוכבים הרי זו אסורה. גידעו ופיסלו כמין כיסות וגידור לשום עבודת כוכבים והחליף אמריין ונצרים נוטל מה שהחליף האמירים והנצרים ושאר האילן מותר. העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה האילן מותר: אמרי דבי ר' ינאי ואפילו הבריך והרכיב בגופו של אילן. כי נוטל מה שהחליף שפיר דמי ושאר האילן מותר: אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתא אסורה. ומקשינן עליה והאגן גידעו ופיסלו לא. ופריק שמואל מתני' רבנן היא ואנא דאמרי כר' יוסי בר' יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו אסור. ומתקיף עליה רב יוסף ממא' דרבי פליגי רבנן ורבי יוסי ב"ר יהודה בהאי פליגי דלמא בהאי פליגי בעיקר אילן כ) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור' יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו אסור אבל העיקר מותר. אבל התוספתא דברי הכל אסור. וכי תימא הא לא אמרי הכי דהא לא אמרי רבנן ואשריהם תשרפון באש אלא באילן שנטעו מתחלה לכך אבל נטעו ולבסוף עבדו לא. אפיך דרבנן לר' יוסי בר' יהודה דר' יוסי בר' יהודה לרבנן. ומקשינן אי הכי מתני' דקתני גידעו ופסלו מאן קתני ליה אי ר' יוסי בר' יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתא אסיר. אי רבנן למה לי גדעו ופיסלו. אפילו בלא גידעו ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתא אסירא. דהא אמרת בתוספתא כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופריקנן אי בעית תימא מתני' רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להנהא ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעיא תימא מתני' ר' יוסי בר' יהודה וגידעו ופסלו אצטריכא ליה מהו דתימא כיון דגדעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ"ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני'** איזוהי אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר' שמעון אומר כל

מסורת הש"ס

(א) [לעיל מה: מו.], כ) [לעיל מה:], ג) [תוספ' פ"ז ה"ד] עירובין עט:, ד) כס"מ עטף תליפתו,

תורה אור השלם

1. ונתצתם את מזבחתם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
דברים יב ג
2. כִּי אִם בֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁרִיהֶם תְּגַדָּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ:
דברים ז ה

גליון הש"ם

תוס' ד"ה גדעו וכו' ואין לפרש משום דשמואל לית ליה. תמוה לי הא מ"מ מוכח לומר כן נבי מכן שתלנה דמיירי אע"פ שלא השתחוה דהשתחוה לת"ל דחלנה מתחלה לגימוס הא בהשתחוה נאסר כיון דהוא תלוש וכמ"ש תוס' לעיל בשמעתין ד"ה והאגן ע"ש: **באא"ד** וה"נ מצינו. לא יעשה למלי צריך לרמיה ז' הא חזינן לחדיא בסוגיין דמשתחוה לגיס אסרו דכתלוש דמי ומשתחוה לאילן לא נאסר לרבנן וכן לרבי"י לא נאסר הביקר. הרי לאילן הוי מחובר יותר מבית ע"ש:

הגהות הב"ח

(א) בבסנה נתיר (לכן) מז"מ וע"ב פ"מ לכם: (ב) נמ' ה"ה שתים דברי כל"ל ותוס לי נמתק: (ג) רש"י ד"ה והוא שהבריך והרכיב בגופו ומאותה וכו' גידולין נטועין וכו' אפילו החידוש: (ד) תוס' ד"ה נדעו וכו' דלא משני ליה דכא בדלעיל: (ה) באא"ד מלינו דחשבינן ליה לבית בחלוש נמי: (ו) **באא"ד** דשיגיא דחיקא הוא וימא ליה שפי לאוקמי. נ"ב פירוש דהשתא דסבירא לן דעיקר לדברי הכל שרי לא (מלי למימר דאיצטריך) גדעו ופסלו לאודויי דהעיקר (אפילו בגדעו ופסלו) נמי שרי דהא פשיטא דהא ליכא למ"ד דליתסר עיקר אבל נמתר דקאמר דלמא מוסיפא (נדייה אסור ונעשיקר פלינן הפתא אלא ניחא ליה לשני דגדעו ופסלו אינצריך לאודויי דאסר נדעו ופסלו נמי עיקר שרי ולא כר"י כר יהודה:

מוסף רש"י

שבידרעו. מה שהחליף אחרי כן, דקאמר תגדעון מכלל דעיקרו שחר בקרקע ויהנה ממנו (לעיל מה.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com